

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 18.02.2005
KOM(2005) 53 galutinis

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl prioritetinių veiksmų siekiant Europoje didinti bendradarbiavimą archyvų srityje

(pateiktas Komisijos)

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

2003 m. gegužės 6 d. Europos Sąjungos Ministrų Taryba išleido rezoliuciją dėl archyvų valstybėse narėse¹. Šia rezoliucija Komisija buvo raginama sušaukti ekspertų grupę, kuri taip pat atstovautų naujosioms valstybėms narėms, siekiant ištirti kai kuriuos klausimus dėl Europos Sąjungos archyvų padėties ir Tarybai pateikti pranešimą, kuriame būtų nurodytos gairės, kaip ateityje europiniu lygiu daugiau bendradarbiauti tvarkant archyvus.

2003 m. gegužės 6 d. rezoliucija parengta remiantis pirmesne 1991 m. lapkričio 14 d. Tarybos rezoliucija². Priėmus 1991 m. lapkričio 14 d. rezoliuciją, 1993 m. Tarybai buvo pateiktas ekspertų grupės pranešimas *Europos Sąjungos archyvai*³. Pateikus šį pranešimą, 1994 m. birželio 17 d. Tarybos išvadose⁴ pabrėžiama archyvų kaip kultūros paveldo dalies svarba ir pritariama, kad archyvų srityje labai svarbu bendradarbiauti labiau. Šios Tarybos išvados buvo svarbus katalizatorius, pastaruosius dešimt metų skatinantis Europos archyvų tarnybų bendradarbiavimą.

Nuo 1993 m. informacijos ir ryšių technologijos sparčiai tobulėjo, tiesiogiai veikdamos dokumentų ir archyvų tvarkymą. Be to, šiuo laikotarpiu Europos Sąjungos valstybių narių skaičius padidėjo nuo 12 iki 25. Daugelis valstybių narių ir, iš tiesų, pačios Europos Sąjungos institucijos priėmė daug teisės aktų pakeitimų, kad piliečiams informaciją ir dokumentus būtų galima padaryti lengviau prieinamus. Informacijos srauto tarptautinė svarba taip pat žymiai padidėjo. Šie pokyčiai reikšmingai paveikė dokumentų ir archyvų tvarkymą ir leido geriau suvokti, kad valstybėms narėms ir ES institucijoms šioje srityje būtina daugiau bendradarbiauti.

Dėl šios priežasties Komisija pritarė 2003 m. gegužės 6 d. Tarybos rezoliucijai, kaip galimybei spręsti klausimus, susijusius su dokumentų ir archyvų tvarkymu išsiplėtusioje Europos Sąjungoje. Atsakydama į Tarybos rezoliuciją, grupė, sudaryta iš ekspertų iš visų 25 valstybių narių, padėjo Komisijai parengti *Pranešimą apie archyvus išsiplėtusioje Europos Sąjungoje*. Šis pranešimas Tarybai pateikiamas kartu su pridėtu Komisijos pasiūlymo dėl prioritetinių veiksmų siekiant Europoje didinti bendradarbiavimą archyvų srityje projektu.

Pranešime aprašoma dabartinė viešųjų archyvų padėtis valstybėse narėse ir Europos Sąjungos institucijose taip pat galima dokumentų ir archyvų tvarkymo evoliucija bei archyvų tarnybų vaidmuo XXI a.

Pagal 2003 m. gegužės 6 d. Tarybos rezoliuciją pranešime pateikiamos keletas kryptių, kaip ateityje skatinti didesnę bendradarbiavimą archyvų srityje taip pat pasiūlymai šioje srityje europiniu lygiu imtis konkrečių veiksmų⁵.

Į pranešime paminėtus prioritetinius veiksmus įeina priemonės, kaip išvengti, apriboti arba atitaisyti žalą, padarytą dokumentams arba juos praradus stichinių nelaimių ir kitų katastrofų metu, atkreipiant dėmesį į patirtas stichines nelaimes, kaip pvz., į neseniai įvairiose Europos

¹ OL C 113, 2003 5 13.

² OL C 314, 1991 12 5.

³ OPOCE, 1994, ISBN 92-826-8233-1

⁴ OL C 314, 1994 8 23.

⁵ Išsamesnės informacijos rasite pridėtoje pranešimo santraukoje.

šalyse įvykusius potvynius. Taip pat siūloma pagerinti dokumentų ir archyvų išsaugojimą, taip pat imtis priemonių, siekiant skatinti archyvams laikyti skirtiems pastatams ir saugykloms taikyti standartus ir reikalavimus. Archyvų srityje reikėtų ypač sustiprinti bendradarbiavimą dėl elektroninių dokumentų ir archyvų autentiškumo, ilgalaikio išsaugojimo ir priejimo prie jų. Taip pat siūloma imtis priemonių, siekiant išvengti archyvų vagysčių, ir įvesti taisykles, siekiant susigrąžinti pavogtus dokumentus. Pranešime taip pat siūloma sukurti ES tinklų sąsajos centrą, leidžiantį prieiti prie išsiplėtusios Sąjungos archyvų paveldo, siekiant Europos Sąjungos piliečiams tarpvalstybiniu lygiu suteikti prieigą prie archyvų.

Šie prioritetiniai veiksmai turi būti atlikti europiniu lygiu stiprinant bendradarbiavimą ir keičiantis informacija bei gera praktika. Šiam tikslui pranešime siūloma sudaryti ES valstybių narių ir ES institucijų archyvarų grupę. Ši grupė užtikrintų, kad būtų keičiamasi informacija, ir siektų bendru sutarimu ir visiškai laikydamasi subsidarumo principo toliau bendradarbiauti archyvų srityje. Grupė skirtų dėmesį konkretiems pranešime nurodytiems veiksams, ypač pirmiau minėtiems prioritetiniams veiksams. Po trejų metų archyvarų grupė numato pateikti pirmą ataskaitą apie pažangą, Europoje imantis šių prioritetinių veiksmų archyvų srityje.

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl prioritetinių veiksmų siekiant Europoje didinti bendradarbiavimą archyvų srityje

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 151 straipsnio 5 dalies antrą įtrauką,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Priėmus 1991 m. lapkričio 14 d. Tarybos ir Taryboje vykusio kultūros ministrų susitikimo rezoliuciją dėl su archyvais susijusių taisyklių⁶ ir 1994 m. birželio 17 d. Tarybos išvadas dėl didesnio bendradarbiavimo archyvų srityje⁷, buvo padaryta pradinė pažanga, siekiant, kad valstybės narės labiau bendradarbiautų archyvų srityje.
- (2) 2003 m. gegužės 6 d. Tarybos rezoliucijoje dėl archyvų valstybėse narėse⁸ buvo pabrėžta archyvų svarba supratimui apie Europos istoriją ir kultūrą bei visuomenės demokratiniam funkcionavimui po 2004 m. gegužės 1 d. Sąjungos plėtros.
- (3) Bendrijos lygiu buvo surengti daugiadiscipliniai forumai dėl kompiuteriu apdorojamų duomenų tvarkymu, laikymu, saugojimu ir paieška susijusių sunkumų; šiuose forumuose dalyvavo valstybės valdymo institucijų ir valstybinių archyvų tarnybų bei pramonės ir mokslinių tyrimų atstovai.
- (4) 2003 m. gegužės 6 d. Tarybos rezoliucijoje buvo pabrėžta, kad reikia toliau plėsti informacijos ir ryšio technologijų taikymą ir kurti sprendimus archyvų srityje.
- (5) Komisija atkreipia dėmesį į Sąjungos institucijų Europoje atliktą darbą konkrečioje filmuotos archyvinės medžiagos srityje, įskaitant 2003 m. lapkričio 24 d. Tarybos rezoliuciją dėl kinematografinių darbų deponavimo Europos Sąjungoje⁹ ir 2004 m. kovo 16 d. Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijos dėl filmų paveldo ir su juo susijusios pramoninės veiklos konkurencingumo.

⁶ OL C 314, 1991 12 5, p. 2.

⁷ OL C 235, 1994 8 23, p. 3.

⁸ OL C 113, 2003 5 13, p. 2.

⁹ OL C 295, 2003 12 5, p. 5.

- (6) 2003 m. gegužės 6 d. rezoliucijoje Taryba taip pat paragino Komisiją pateikti pranešimą apie dabartinę archyvų padėtį išsiplėtusioje Sąjungoje ir tolesnę plėtrą šioje srityje. Ekspertų grupės iš valstybių narių parengtas *Pranešimas apie archyvus išsiplėtusioje Europos Sąjungoje*, baigtas 2004 m. birželio mėn., yra tvirtas pagrindas Europoje tolesnei plėtrai archyvų srityje. Tarybos prašymu pranešime pateikti pasiūlymai, kokių praktinių veiksmų imtis ir kokiomis gairėmis vadovautis, siekiant europiniu lygiu labiau bendradarbiauti archyvų srityje,

REKOMENDUOJA:

- A. Toliau išvardytų priemonių archyvų srityje per ateinančius kelerius metus valstybės narės ir Sąjungos institucijos turėtų imtis nurodyta pirmumo tvarka:

- (1) Priemonės Europoje archyvus išsaugoti ir žalos jiems išvengti:

- sudaryti veiksmų plano modelį, siekiant skatinti priemones, kaip išvengti žalos dokumentams ir archyvams stichinių nelaimių ir kitų pavojingų įvykių kontekste.
- visoje Bendrijoje skatinti imtis veiksmų, siekiant pažeistus dokumentus ir archyvus išsaugoti bei atkurti.
- per valstybių narių nacionalinių archyvų tarnybas ir Sąjungos institucijų archyvų tarnybas naujų archyvams skirtų pastatų statybai nustatyti ir skatinti taikyti standartus ir reikalavimus.

- (2) Priemonės stiprinti tarpdisciplininį bendradarbiavimą dėl elektroninių dokumentų ir archyvų:

- labiau bendradarbiauti, siekiant užtikrinti elektroninių dokumentų ir archyvų autentiškumą, ilgalaikį išsaugojimą ir prieinamumą, visų pirma atnaujinant ir išplečiant dabartinius reikalavimus elektroninių dokumentų ir archyvų tvarkymo sistemų, kurios pagerina viešąjį administravimą, pvz., MoReq (reikalavimų elektroninių dokumentų ir archyvų tvarkymui modelis), diegimui ir toliau organizuojant DLM¹⁰ forumus apie elektroninius dokumentus ir archyvus.

- (3) Priemonės, kaip sukurti ir prižiūrėti interneto tinklų sąsajos centrą dokumentams ir archyvams Europoje:

- per valstybių narių nacionalines archyvų tarnybas ir Sąjungos institucijų archyvų tarnybas sukurti interneto tinklų sąsajos centrą, kuris suteiktų galimybę lengviau ir tarpvalstybiniu mastu prieiti prie valstybių narių ir Sąjungos institucijų dokumentų ir archyvų. Šis interneto tinklų sąsajos centras galėtų būti valstybių narių nacionalinėse archyvų tarnybose.

¹⁰ DLM – dokumento gyvavimo ciklo valdymas (angl. *Document Lifecycle Management*).

(4) Priemonės, kaip skatinti geriausią praktiką, atsižvelgiant į nacionalinę ir Europos teisę, dėl dokumentų ir archyvų valdymo ir priėjimo prie jų:

- valstybių narių nacionalinės archyvų tarnybos ir Sąjungos institucijų archyvų tarnybos turėtų stebėti, kad nauji teisės aktų projektai šioje srityje būtų priimti bet kurioje valstybėje narėje, siekiant geriausios praktikos, ypač dėl reikalavimų dokumentų ir archyvų tvarkymui ir priejimui prie jų.
- nacionaliniu ir Bendrijos lygiu susieti duomenis apie archyvuose esančius teisės aktus su kitais su jais susijusiais įstatymais ir palengvinti konsultacijų teikimą apie juos, sukuriant duomenų bazę, kad būtų skatinama tuos teisės aktus skleisti. Ši duomenų bazė galėtų būti valstybių narių nacionalinėse archyvų tarnybose.

(5) Patvirtinamos priemonės archyvinų dokumentų vagystėms išvengti:

- valstybių narių nacionalinėms archyvų tarnyboms sudaryti veiksmų planą ir nustatyti bendras gaires, kurios leistų keisti informaciją ir geriausią praktiką, siekiant kovoti su archyvinų dokumentų vagystėmis ir skatinti susigrąžinti pavogtus dokumentus.

B. Valstybės narės ir Sąjungos institucijos turėtų bendrai skatinti 2004 m. birželio mėn. *Pranešime apie archyvus išsiplėtusioje Europos Sąjungoje* nustatytą ir šios rekomendacijos A dalyje minėtų prioritetinių priemonių įgyvendinimą. Nėra tikimasi, kad šios priemonės Sąjungos biudžetui turės padarinių.

C. Reikėtų įsteigti Europos archyvų grupę, kurią sudarytų ekspertai iš valstybių narių ir Sąjungos institucijų, siekiant užtikrinti bendradarbiavimą dėl bendrų klausimų, susijusių su archyvais, ir jų koordinavimą, dėl 2004 m. birželio mėn. *Pranešime apie archyvus išsiplėtusioje Europos Sąjungoje* numatyto darbo, kurio bus imamasi vėliau, ir ypač dėl šios rekomendacijos A dalyje minėtų prioritetinių priemonių.

D. Vėliausiai po trejų metų nuo šios rekomendacijos paskelbimo dienos Europos archyvų grupė turėtų pateikti pirmą ataskaitą apie pažangą, Europoje imantis A dalyje nurodytų prioritetinių priemonių.

Priimta Briuselyje,

Tarybos vardu
Pirmininkas